

GEZ 39	KARTA ADRESOWA ZABYTKU		3. Miejscowość Czeska Wieś
1. Nazwa Budynek mieszkalno-gospodarczy w zagrodzie	2. Czas powstania 2 ćw. XIX w.	4. Adres Czeska Wieś nr 51, dz. nr 495 5. Przynależność administracyjna województwo opolskie powiat brzeski gmina Olszanka 6. Formy ochrony Zarządzenie Nr WG-VII-55/2016 Wójta Gminy Olszanka z dnia 1 sierpnia 2016 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Olszanka	
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym 		 	
1. Widok od pñn.-wsch. 2. Widok od wsch. 3. Widok od pld.-wsch. 4. Lokalizacja.			

8. Historia, opis i wartości

Wieś po raz pierwszy wzmiankowana w 1310 r. jako *Bohemorum villa*, a następnie w 1358 r. jako *Bongschdorf*, w 1416 r. jako *Bernyschdorff*, a w 1417 r. jako *Bönischdorff*. Pierwszymi znanymi właścicielami wsi był ród Pogorzeliów, właściciele klucza michałowskiego, w rękach którego miejscowość znajdowała się co najmniej od roku 1315. Z rodem tym należy wiązać budowę kościoła. W początku XV w. w Czeskiej Wsi odnotowano dwór lub sołectwo, a także młyn. W 1533 r. wieś nabył Melchior Hirsch, od którego przejął ją książę brzeski Jerzy II, który z kolei przekazał wieś miastu Brzeg w zamian za Czepielowice. We władaniu miasta pozostawała do reform administracyjnych państwa pruskiego z 1874 r., kiedy likwidacji uległa gmina Czeska Wieś, a miejscowość weszła w skład okręg administracyjny Janów Wielkie. W 1534 r. w księstwie brzeskim wprowadzono reformację, co wiązało się z przekształceniem kościoła na ewangelicki. W tym czasie istniał już folwark. W 1718 r. miała miejsce rozbudowa kościoła w ramach której nadbudowano wieżę i dobudowano kruchtę. W opisie statystycznym Śląska z 1783 r. we wsi wymieniono kościół, szkołę ewangelicką, a także 34 zagrody kmiece, 24 zagrodnicze i 11 chatupniczych. W tym czasie miejscowość liczyła 420 mieszkańców. Kolejny spis statystyczny z 1845 r. wymienia kościół, szkołę ewangelicką, wolne sołectwo oraz 114 domów. Wieś zamieszkiwało 547 osób.

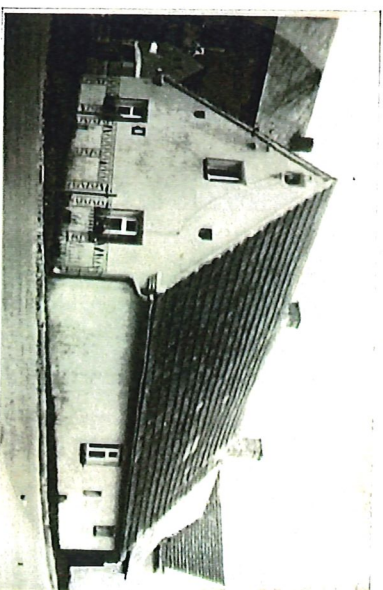
Budynek wzniesiony w 2 ćw. XIX w., w centralnej części wsi, w obrębie niewielkiej zagrody. Założony na planie prostokąta, parterowy, nakryty wysokim dachem dwuspadowym z oknami dachowymi w połaciach. Murowany, otynkowany, z pokryciem dachowym z dachówki płaskiej w kolorze ceglastym. Od północnego zachodu do budynku przylega budynek mieszkalno-gospodarczy. Elewacja południowo zachodnia dwuosłowa, z otworem wejściowym w osi pierwszej. Elewacja południowo wschodnia w parterze dwuosłowa, w szczycie jednoosiowa z niewielkimi otworami wentylacyjnymi flankującymi otwór okienny w dolnej partii szczytu. Elewacja północno wschodnia trójosiowa, asymetryczna. Dekoracja architektoniczna w postaci uproszczonych gzymsów koronującego i obramiającego szczyt. Otwory okienne i drzwiowe zamknięte prosto. Okna PCV jedno- i dwudzielne, jednopoziomowe. Drzwi współczesne, jednoskrzydłowe.

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

Pokrycie dachowe zostało wymienione w ostatnich latach z wtórnej dachówki zakładkowej na dachówkę ceramiczną płaską w kolorze ceglastym, w stanie dobrym. Wody opadowe odprowadzane są z połaci poprzez rynny i rury spustowe. Mury bez widocznych odchyleń czy spękań, w partiach dolnych i lokalnie wyżej zawilgocone. Tynki wtórne, cementowo-wapienne. Z nieznacznymi ubytkami w partiach dolnych. Wielkość i rozmieszczenie otworów wskazują na możliwe zmiany w otworowaniu. Okna i drzwi o formach współczesnych, nie nawiązujących do historycznych.

Postulaty:

- rozpoznanie i wyeliminowanie przyczyn zawilgocecia,
- w przypadku podjęcia remontu budynku należy dążyć do: przywrócenia pierwotnej wielkości i rozmieszczenia otworów z dopuszczeniem stosowania blend, o ile możliwe będzie uch ustalenie (np. po skutku tynków); wymiany okien i drzwi na stolarkę o formach powtarzających rozwiązania historyczne; wymiany tynków na nowe wykonane na bazie wapna hydraulicznego; rekonstrukcji detalu architektonicznego.

Budynek na fotografii z 1991 r. (źródło: fiszka adresowa, zbiory WUOZ Opole).

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)

Grzegorz Naumowicz, 31.01.2026 r.

G. Naumowicz

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)*

*dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewłączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków